

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. Qualiter Promissio & Obliget?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUESTIO II.

Qualiter Promissio Obliget?

22. Promissio onerosa qui obliget.

PROMISSIO onerosa acceptata instar aliorum contractuum onerosorum juxta indubitam omnium Doctorum sententiam obligat ex justitia. Unde etiam promissio facta alteri sub conditione operis, hoc adimpleto obligat promittentem ex justitia ad standum pacto.

23. Promissio ob turpem causam ante opus nullatenus obligat.

Sed difficultas est de promissione ob turpem causam. Et quidem adhuc indubitatum est apud omnes, nullam inde oriri obligationem ante patratum opus malum, si ve ut alter ipsam faciat, si ve ut promittens pendente interim conditione (prout in aliis promissionibus conditionatis est obligatio pendente conditione non resiliendi) stet promissioni; quæ, veluti peccaminola, & directe ad peccandum provocans, potius obligat, ut ab ea continuo recedatur. Vide c. fin. de Pactis, L. Juris Gentium 7. §. Si ob maleficium ff. De pactis. L. 26. & L. 123. ff. De verb. obligat. L. 5. C. De conduct. ob turp. causam. Hinc Isidoro dicitur c. in Malis 22. q. 4. In malis promissis rescindenda fides, in turpi voto muta decreta. Impia enim est promissio, qua scelere adimpletur.

24. Juxta varios nequidem secus opere.

Juxta plures, si ipsum sit per leges punibile.

At secus opere malo Varii tenent adhuc non esse obligationem implendi promissum; eò quòd promissi adimpletio videtur delicti approbatio. Quod & plures alii tenent, præsertim Canonistæ, & probabile censent plures gravissimi Theologi, quando opus per leges punitur v. g. latrocinium, furtum &c. eò quòd leges citatæ asserant adhibere, nullas esse tales stipulationes. Qui consequenter censent acceptum, nisi forte liberè donatum, non posse retineri, adeoque restituendum offerenti (quod satis constat, si acceptum sit ante opus, ipsumque non sequatur) veluti domino: quamquam Nonnulli censent esse expendendum in pias causas, quasi hæc sit mens tacita legislatorum danti repetitionem negantium; de qua tamen mens non satis constat.

25. Sed contrarium est cum communi tenentiam si opus non puniatur per leges.

Communis nihilominus doctrina Theologorum tradit, esse obligationem solvendi promissum patrato opere quod per leges non punitur: etsi enim opus malum, quatenus offensa Dei, non sit pretio dignum seu æstimabile, secus tamen est, si consideretur, quatenus operanti damnosum, laboriosum, periculosum, ipsique penenti utile vel commodum. Per quod cessat fundamentum Joannis Medina, qui (ut refert Wiggers c. 2. dnb. 6. num. 32.) censuit promittentem debere quidem fidem suam liberare citra vinculum injustitiæ præstando promissum, non posse tamen acceptum retineri, sed debere restitui. Non est quoque solutio promissi, approbatio de Herincx Sum. Theol. Pars III.

licti (ut aliqui urgent) hujus siquidem serio potest & debet poenituisse promittentem, qui nihilominus solvat, quia jam debitum est. Unde & meretrix potest recipere & retinere pretium usuræ corporis sui, juxta Doctores communiter, nec potest, quod ei datur, recipi L. 4. §. 3. ff. de conduct. ob turp. causam, ubi pro ratione additur, illam turpiter facere, quod sit meretrix, non turpiter accipere, cum sit meretrix. Immo communior Doctorum sententia teste Covarruvias in Reg. Peccatum p. 2. §. 2. tradit, posse ipsam pretium expresse vel tacite conventum exigere in judicio.

Quòd si verò opus sit per leges punibile, adhuc juxta Covarruvias, Saa, Molina, Sanchez, Vasquez, Petrum Navarra, Lessium & alios Theologos passim, est obligatio in foro conscientie, opere patrato præstandi promissum; eò quòd existiment per leges irritari hujusmodi promissiones, partim ante factum, partim quatenus post illud non tribuunt actionem in foro externo petendi: quamvis nec tribuant dati repetitionem, ut videre est L. 3. §. 4. & 8. ff. de conduct. ob turp. causam. Legibus autem seclusis satis apparet ex prædictis nasci hujusmodi obligationem.

Unde consequenter acceptum post opus non debet restitui ante sententiam, quæ fisco v. g. aut piæ causæ addicatur. Repetitio enim danti negatur. Quid verò in illa opinione Canonistarum (quæ satis probabiliter & consonè ad demeritum peccatorum prædictas leges intelligit, tamquam omnino irritantes hujusmodi stipulationes) de hoc foret censendum, ex dictis satis colligi potest. Et quidem his videtur favere Augustinus Epist. 54. ad Macedonium prope finem, ubi docet restituendum esse, quod advocatus iniquæ causæ hoc titulo à cliente acceperat. Verum loquitur de advocatione participante in alieno, quod ejus malà arte cliens ab adversario injustè abstulit: ut satis colligitur ex contextu. Unde Augustinus præmissa confirmans instat, non magis restituendum alienum furto ablatum, quam alienum in ipso foro judice decepto obtentum.

Advertendum tamen pactiones de pretio super rebus pretio non æstimabilibus, quales sunt simoniacæ, v. g. super ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, sic non valere, ut pretium licite nequeat dari, neque etiam justè recipi, aut retineri. Prout etiam nequit promitti aut recipi pretium dandum judici pro administranda justitia, quam utique gratis administrare tenetur.

Promissio gratuita serio facta, ac debite acceptata, si fiat cum plena deliberatione, & absoluta voluntate se obligandi, & versetur circa rem gravem obligat graviter; juxta communioem sententiam contra Caietanum & plures alios, apud Diana

26. Immo probabiliter quoad forum conscientie, etsi per illas puniatur.

27. Corollarium.

28. Augustini applicatur.

29. An resineri possint accipiuntur pro administranda justitia.

29. Promissio gratuita scilicet ex se graviter obligat in gravi materia.

P. 2. Tr. 17. Resol. 9. existimantes solum obligare per se loquendo leviter ex quam honestate seu virtute veracitatis, adeoque non stantem promissis solum peccare venialiter, nisi per accidens forte ratione damni, quod inde promissarius incurreret. Ratio est: quia pactum verum (quale est promissio ista) est natura sua gravis vinculi causativum in proportionata materia. Unde juxta Doctores communius talis promissio obligat ex justitia, aut quasi justitia, seu virtute ei affini (quæ servat fidem in pactis seu promissis) generatque jura in promissario: quia videlicet est verum pactum, quod etiam nudum fit, ex natura rei generat actionem, immo & de facto juxta Doctores passim, quantum est ex parte juris Canonici *arg. c. 1. de pactis*, ut allegat *Wiggers c. 2. dub. 1.* ubi tamen aperte agitur de contractu seu pacto oneroso. Saltem si vestitum sit formâ stipulationis generat actionem etiam de jure civili; forma autem ista non variat obligationem in conscientia. Accedit, quod aliud sit promittere, aliud simpliciter asserere & proponere aliquid alteri dare (ut patet ex sensu communi, etiam vulgari, qui interdum non contenti simplici assertione, promissionem exigunt tanquam firmius obligantem) non esset autem juxta oppositam sententiam diversa obligatio serid promittentis, & simpliciter asserentis.

30. *Que censetur hic talis,*
 Communis tamen Doctorum sententia (quam certat putat *Castro Palao d. 2. p. 8. in fine*) exigit hic longè graviores materiam, quam in furto aliove magis rigorofo debito: sic ut *Sanchez l. 1. de Matrim. d. 5. n. 24.* cum aliis taxet materiam quadruplo majorem; et si *Castro Palao sup.* recurat ad prudentis arbitrium attentâ causâ promissionis & qualitate promittentium determinandum.

31. *Quando non graviter obliget.*
 Potest nihilominus etiam in gravi materia ex intentione promittentis oriri sola obligatio ad poenam, vel etiam ad levem culpam: ipse enim promittens vinculum sibi pro nutu suo imponit, & legem præfigit. Et quidem plurimæ sunt ejusmodi non rigide promissiones, sed meræ urbanitatis, quibus non adest intentio gravis obligationis, immo potius excluditur. Quales sunt promissiones obsequiæ liberalis vel officii impendendi: quæ ad significandum bonum affectum facile & leviter interponi solent, & satis noscuntur esse tales. In quibus aulici abundare consueverunt, & per quas solent variè se subducere molestiis sollicitantium, uberiorès plerumque in bonis verbis, quam factis.

32. *Vnde colligenda mens promittentis.*
 Itaque quando constat de mente promittentis, ei statim. Ea verò etiam colligi potest ex circumstantiis, puta personæ, cui fit promissio, gravitatis rei, quæ promittitur, & modi, quo promittitur; v. g. si addatur sacramentum, syngrapha, publi-

cum instrumentum, fiat confirmatio coram testibus &c. Et quidem quando res gravis promittitur serid viro gravi, & aliud de mente non constat, præsumendum videtur de intentione gravis obligationis; præsumptio enim videtur stare pro animo se proportionatè obligandi, dum de promissione constat. Estque in dubio standum pro valore contractuum. Unde in promissione Deo facta, et si pendeat gravitas obligationis ab intentione voyentis, præsumitur in tali casu gravis obligatio. Immo si exterius seria promissio fit alteri causa dampni, tenetur de illo promittens tamquam deceptor, & necessarii inter homines commercii turbator.

33. *Quibus modis desinat promissio obligare.*
 Potes, quibus modis promissio valida obligare desinat? Resp. per condonationem promissarii potentis condonare, per mutationem objecti, si videlicet res promissa fiat interim impossibilis, illicita per leges, damno vel inutilis promissario, in cujus tamen utilitatem seu commodum & gratiam fit promissio; per supervenientem sine culpa mutationem status rerum talem, ut judicio prudentum (quod ex qualitate rei, promissionis & ipsarum personarum formandum) censetur promissor talem eventum non voluisse comprehenderè, ultra cuius utique intentionem non obligat promissio; prout in legibus locum solet habere *epykia* circa mentem præcipientis, item in promissione sponsalitia. Sic v. g. desinit obligare promissio centum facta pauperi, si promittens ipse in paupertatem incidat, adeoque iis ad vitam honestè sustentandam egeat. Item desinit obligatio promissionis matrimonii factæ per nobilem puellæ vili, quæ putabatur nobilis, aut contra, quæ putabatur virgo, quæ accipit insignis ingratitudo promissarii; quæ etiam donationem facit revocabilem. Item compensatio, dum videlicet duo sibi invicem quidpiam promiserunt, & unus non vult stare promissio. Denique non subsistentia causæ principalis, v. g. paupertatis (ob quam falso suppositam fuerat additæ largitio elemosinæ) vel præstationis beneficii falso existimatæ, cujus intuitu facta erat promissio remuneratoria.

QUESTIO III.

Quinam, Quantum donare, & quæ de causa Donationem revocare possint?

34. *Qui donare possint.*
 AD primam quæstionis partem quod attinet, donare possunt, nisi specialiter prohibeantur, qui habent dominium expeditum seu cum administratione. Qui verò solam administrationem habent, debent sive commissionis terminos observare. Ea que